

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Aleše Roztočila a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobkyně: **B. B. M.**, zast. opatrovníkem JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., advokátem, se sídlem Ověnecká 78/33, Praha 7, proti žalované: **Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje**, se sídlem Kounicova 687/24, Brno, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 5. 10. 2019, č. j. KRPB-219569-24/ČJ-2019-060022-SVZ, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. 11. 2019, č. j. 41 A 79/2019 - 19,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Ustanovenému opatrovníkovi žalobkyně advokátovi JUDr. Maroši Matiaškovi, LL.M., **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů za opatrovnictví žalobkyně v řízení o kasační stížnosti ve výši 4.114 Kč. Tato částka bude opatrovníkovi žalobkyně vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Náklady opatrovnictví žalobkyně nese stát.

Odůvodnění:

I. Shrnutí předcházejícího řízení

[1] Žalovaná rozhodnutím ze dne 5. 10. 2019, č. j. KRPB-219569-24/ČJ-2019-060022-SVZ, podle § 124 odst. 1 písm. b) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“), zajistila žalobkyni za účelem správního vyhoštění a podle § 125 odst. 1

zákonu o pobytu cizinců stanovila dobu zajištění na 120 dnů od okamžiku omezení osobní svobody žalobkyně, tj. od 3. 10. 2019 do 30. 1. 2020.

[2]Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 19. 11. 2019, č. j. 41 A 79/2019 - 19, žalobu proti rozhodnutí žalované zamítl.

[3]V odůvodnění rozsudku se krajský soud nejprve zabýval otázkou, zda bylo možné žalobkyni považovat v souladu s čl. 3 odst. 9 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008, o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (dále jen „návratová směrnice“), za zranitelnou osobu. Krajský soud v této souvislosti konstatoval, že ač je to z určitých důvodů pochopitelné, žalobkyně uváděla okolnosti nasvědčující skutečnosti, že by mohla být zranitelnou osobou, až při druhém pohovoru konaném dne 5. 10. 2019. Podle krajského soudu je však vzhledem ke zřejmým rozporům ve výpovědích žalobkyně učiněných při pohovorech dne 4. a 5. 10. 2019 nutno pochybovat o její věrohodnosti. Rozhodovala-li tak žalovaná o zajištění žalobkyně podle relevantních okolností případu, které jí tehdy byly známy, nelze podle krajského soudu v souladu s dikcí § 75 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), přihlídnout ke skutečnostem, které uvedla až v žalobě a které nasvědčují tomu, že by mohla být zranitelnou osobou podle čl. 3 odst. 9 návratové směrnice. Krajský soud dále doplnil, že zákon o pobytu cizinců s pojmem zranitelné osoby pracuje pouze v případě zajištění cizince podle § 129, přičemž podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2017, č. j. 5 Azs 223/2017 - 27, není třeba otázku zranitelnosti cizince výslovně posuzovat, pokud pro to před správním orgánem nebyly důvody. Žalobkyni navržený důkaz znaleckým posudkem by tak podle krajského soudu vzhledem k výše uvedenému nepřinesl žádná nová relevantní zjištění.

[4]Krajský soud následně odmítl také námitku žalobkyně ohledně nekorektně vedených pohovorů ve dnech 4. a 5. 10. 2019, přičemž konstatoval, že žalovaná správně pokládala otázky a současně umožnila žalobkyni uvést jakékoli další významné skutečnosti. Žalovaná v odůvodnění rozhodnutí vysvětlila stanovenou dobu zajištění, přičemž uvedla jednotlivé kroky, jež zamýšlela v posuzovaném případě provést za účelem vyhoštění žalobkyně, jakož i jejich předpokládanou časovou náročnost.

[5]Podle krajského soudu současně žalovaná správně v odůvodnění rozhodnutí vysvětlila, z jakých důvodů v posuzovaném případě nepostačilo uložení zvláštního opatření podle § 123b odst. 1 zákona o pobytu cizinců. Jeho využití je totiž na místě jen tehdy, nebude-li ohrožen výkon rozhodnutí o vyhoštění cizince, přičemž přijatá opatření musí být skutečně účinná a pro cizince splnitelná. V posuzovaném případě současně v průběhu správního řízení vyplynulo, že žalobkyně původně směřovala do Německa, kde měla v úmyslu požádat o azyl, získat práci a usadit se zde. Schengenským prostorem přitom cestovala vědomě nelegálně, když se při přechodu hranic členských států Evropské unie skrývala v zavazadlovém prostoru vozidla. Žalovaná v odůvodnění rozhodnutí následně podle krajského soudu správně vymezila důvody, pro které nepřistoupila k uložení zvláštního opatření podle § 123b odst. 1 zákona o pobytu cizinců, přičemž současně posoudila, zdali by případné zvláštní opatření splnilo svůj cíl. Žalobkyně by podle krajského soudu navíc nebyla schopna plnit zvláštním opatřením stanovené povinnosti, jelikož neměla zajištěno

pokračování

ubytování, nedisponovala finančními prostředky ani neměla doklad totožnosti. Krajský soud doplnil, že existovala také obava, že by se vzhledem k motivům jejího příjezdu do členských států Evropské unie žalobkyně snažila vyhnout účinkům rozhodnutí o jejím vyhoštění.

[6]Krajský soud následně k námitce žalobkyně ohledně překážek vycestování do vlasti podle § 179 odst. 1 zákona o pobytu cizinců odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu, přičemž konstatoval, že smyslem řízení o zajištění cizince není konečné posouzení otázky případného vyhoštění, nýbrž v souladu s jeho předběžnou povahou pouze vytvoření podmínek pro realizaci tohoto hlavního účelu. V posuzovaném případě však žalobkyně podle krajského soudu neuvedla žádné skutečnosti, které by zcela zřejmě svědčily o nerealizovatelnosti jejího vyhoštění.

II. Obsah kasační stížnosti

[7]Proti tomuto rozsudku krajského soudu podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včasnou kasační stížnost.

[8]V jejím doplnění, jež Nejvyšší správní soud obdržel ve stanovené měsíční lhůtě od doručení usnesení výzvy k uvedení konkrétních důvodů kasační stížnosti, stěžovatelka namítla, že s ohledem na prožité fyzické, psychické a sexuální násilí naplňuje definici zranitelné osoby podle čl. 3 odst. 9 návratové směrnice. Při absenci tohoto pojmu v zákoně o pobytu cizinců měla přitom žalovaná aplikovat přímo návratovou směrnici a zacházet s ní jako se zranitelnou osobou, kterou nelze zajistit, případně měla analogicky využít § 2 odst. 1 písm. i) a § 46a odst. 3 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Žalovaná měla současně podle stěžovatelky vyvinout větší snahu při zjišťování relevantních okolností případu při pohovorech vedených dne 4. a 5. 10. 2019, když již při prvním z nich stěžovatelka uvedla, že byla nucena pracovat jako otrok. Žalovaná však dále nezjišťovala, zdali se v případě stěžovatelky nejedná o zranitelnou osobu, přičemž ani krajský soud následně nevyhověl důkaznímu návrhu stěžovatelky k vypracování znaleckého posudku, který by mohl posílit věrohodnost jejích výpovědí. Krajský soud tak měl v souladu s čl. 3 Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen „úmluva“) a v zájmu zamezení možným závažným dopadům na psychické zdraví stěžovatelky způsobeným jejím zajištěním prolomit zásadu zakotvenou v § 75 odst. 1 s. ř. s. a zohlednit také skutečnosti, které ze zjevných důvodů uvedla až v žalobě.

[9]Stěžovatelka dále namítla, že žalovaná zcela formalisticky stanovila dobu zajištění na 120 dnů od omezení její osobní svobody, přičemž tato doba je zjevně nepřiměřená. Jí navíc žalovaná vyloučila možnost soudního přezkumu zákonnosti zajištění stěžovatelky, která proti němu takto může brojit pouze jedenkrát, nikoli pokaždé zhruba v měsíčních intervalech, jak vyžaduje judikatura Nejvyššího správního soudu. Žalovaná tak měla v zájmu zachování možnosti účinného soudního přezkumu správně stěžovatelku zajistit na kratší dobu a tuto pak následně prodlužovat, a to i opakovaně.

[10]Podle stěžovatelky žalovaná dále dostatečně nezohlednila relevantní okolnosti posuzovaného případu a odmítla využít zvláštního opatření podle § 123b odst. 1 zákona o pobytu cizinců pouze s odkazem na způsob jejího příjezdu do České republiky a záměr

pokračovat do Německa. Uvedené platí tím spíše, pokud je stěžovatelka současně zranitelnou osobou, takže žalovaná jí měla uložit spíše zvláštní opatření.

[11] Stěžovatelka dále v kasační stížnosti uvedla, že její vyhoštění do Eritreje není s ohledem na aktuální bezpečnostní situaci v zemi realizovatelné, což žalovaná vůbec nezohlednila a její zajištění tak od počátku postrádalo zákonný účel. Své závěry přitom doložila zprávami o bezpečnostní situaci v zemi, kde jí hrozí v případě návratu povinnost nastoupit k nucené národní službě a také nebezpečí vážné újmy, jelikož se jako samotná mladá žena bez zázemí vrací do země, jejíž místní poměry nezná. Uvedené skutečnosti však krajský soud v odůvodnění napadeného rozsudku vůbec nezohlednil a odkázal na své závěry ohledně nevěrohodnosti stěžovatelky, která ale všechny relevantní okolnosti případu žalované sdělila. Nerozumí-li zcela přesně jako cizinka českému právu a samotnému institutu zajištění a vyhoštění, nelze jí klást za vinu, že neuvedla všechny důvody odchodu z vlasti hned při prvním pohovoru. Stěžovatelka dále upozornila, že k vyhoštění cizinců, jejichž konzulární úřady se nacházejí v České republice, mnohdy nestačí ani doba zajištění stanovená na 180 dnů, čímž se však krajský soud nezabýval.

[12] Stěžovatelka doplnila, že žalovaná dostatečně neodůvodnila ani skutečnost, v čem by mohlo spočívat maření výkonu rozhodnutí o jejím vyhoštění, přičemž pouze v jejím nelegálním příjezdu do České republiky nelze spatřovat jediný a rozhodný důvod, na kterém žalovaná založila rozhodnutí o zajištění.

[13] S ohledem na tyto skutečnosti stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek i žalobou napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

[14] Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

III. Posouzení kasační stížnosti

[15] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti. Přitom neshledal vady uvedené v § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Stěžovatelka v kasační stížnosti označila důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

[16] Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.*

[17] Podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.*

pokračování

[18] Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.*

[19] Stěžovatelka namítla, že s ohledem na prožité fyzické a sexuální násilí je zranitelnou osobou podle čl. 3 odst. 9 návratové směrnice, přičemž tuto skutečnost měla žalovaná v průběhu pohovorů vedených ve dnech 4. a 5. 10. 2019 řádně zjistit a následně ji zohlednit jako důvod vylučující její zajištění. Pokud současně žalovaná nezjistila dostatečně skutkový stav věci, bylo na krajském soudu, aby v souladu s čl. 3 úmluvy prolomil zásadu soudního přezkumu podle skutkového a právního stavu v době rozhodnutí správního orgánu zakotvenou v § 75 odst. 1 s. ř. s.

[20] Podle čl. 3 odst. 9 návratové směrnice zranitelnými osobami jsou *nezletilé osoby, nezletilé osoby bez doprovodu, zdravotně postižené osoby, starší lidi, těhotné ženy, rodiče samoživitele s nezletilými dětmi a osoby, které byly mučeny, znásilněny nebo vystaveny jiné závažné formě psychického, fyzického nebo sexuálního násilí.*

[21] Podle čl. 16 odst. 3 návratové směrnice se v případě zajištění zranitelné osoby zvláštní pozornost *věnuje postavení zranitelných osob. Poskytuje se neodkladná zdravotní péče a základní léčba.*

[22] V posuzovaném případě žalovaná se stěžovatelkou provedla ve dnech 4. a 5. 10. 2019 dva pohovory, při kterých se mimo jiné dotazovala na okolnosti příjezdu stěžovatelky do České republiky, dále na její zdravotní stav i případné překážky jejího návratu do vlasti. Z odpovědí, které stěžovatelka na uvedené dotazy poskytla žalované, je zřejmé, že relevantní okolnosti jejího příjezdu do České republiky v každém z pohovorů uvedla rozdílně. Při druhém pohovoru pak stěžovatelka uvedla, že po smrti matky dále bydlela s nevlastním otcem, který jí psychicky i fyzicky ubližoval, a proto s pomocí převaděčů odjela do Evropy. Nejvyšší správní soud vzhledem k výše uvedenému konstatuje, že tato skutečnost sama o sobě mohla nasvědčovat tomu, že stěžovatelka před příjezdem do České republiky byla obětí psychického či fyzického násilí, ačkoli nelze pominout skutečnost, že obě výpovědi poskytnuté při prvním a druhém pohovoru se lišily. Další verzi okolností příjezdu stěžovatelky do České republiky zahrnující násilí ze strany převaděče následně vylíčila až v žalobě proti rozhodnutí žalované, přičemž z kasační stížnosti je zřejmé, že právě prožité sexuální násilí ze stěžovatelky činí zranitelnou osobu. V posuzovaném případě však skutečnost, že stěžovatelka mohla být zranitelnou osobou, sama o sobě nezpůsobuje nezákonnost žalobou napadeného rozhodnutí, a to vzhledem k dále uvedeným důvodům.

[23] Nejvyšší správní soud se nejprve neztotožnil se závěrem krajského soudu, že povinnost žalované zkoumat, zdali je stěžovatelka zranitelnou osobou, by byla dána pouze v případě jejího zajištění podle § 129 zákona o pobytu cizinců. Nejvyšší správní soud totiž již v rozsudku ze dne 8. 3. 2017, č. j. 10 Azs 332/2016 - 32, konstatoval, že zajištění cizince za účelem správního vyhoštění upravené v § 124 zákona o pobytu cizinců je implementací čl. 15 návratové směrnice. Ačkoli tedy zákon o pobytu cizinců v § 124 s pojmem zranitelné

osoby nepracuje, má čl. 16 návratové směrnice, týkající se podmínek zajištění, přímý účinek, jak vyplývá z rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 28. dubna 2011 ve věci C-61/11 PPU, *El Dridi*, a proto je nutno jej zohlednit také v posuzovaném případě.

[24] Postavení zranitelné osoby však samo o sobě nevylučuje její zajištění, respektive, jak Nejvyšší správní soud konstatoval v rozsudku ze dne 14. 11. 2017, č. j. 5 Azs 223/2017 - 27, nelze bez dalšího dospět k závěru, „že takové osoby jsou *a priori* vyňaty z působnosti vnitrostátních a unijních předpisů upravujících pobyt cizinců a žadatelů o mezinárodní ochranu na území členských států“. Čl. 16 odst. 3 návratové směrnice totiž stanoví, že v případě zajištění se zvláštní pozornost věnuje postavení zranitelných osob a poskytuje se jim neodkladná zdravotní péče a základní léčba. Stěžovatelka však nenamítala, že jí v zajištění nebyla poskytnuta potřebná zdravotní či jiná péče.

[25] Stěžovatelka nicméně dovodila, že její postavení zranitelné osoby, může být samo o sobě důvodem nezákonnosti jejího zajištění. Nejvyšší správní soud v této souvislosti konstatuje, že ze zákona o pobytu cizinců ani z návratové směrnice nevyplývá, že by nepříznivý zdravotní či psychický stav sám o sobě měl být překážkou zajištění cizince. Ostatně sama stěžovatelka při pohovoru vedeném dne 4. 10. 2019 uvedla, že je zcela zdráva. Nicméně s ohledem na obecný a absolutní zákaz mučení a krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení (čl. 3 úmluvy, čl. 7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) je třeba posoudit, zda podmínky zajištění s přihlédnutím ke specifické situaci každého zajištěného cizince této úrovně špatného zacházení nedosahují (obdobně viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 11. 2019, č. j. 6 Azs 170/2019 - 50, č. 3982/2020 Sb. NSS). Přitom je třeba zdůraznit, že i v případě, kdy okolnosti tvrzené až v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu nasvědčují možnému porušení zákazu špatného zacházení ve smyslu čl. 3 úmluvy, nelze aplikovat pravidlo vyjádřené v § 75 odst. 1 s. ř. s., a je tedy na místě ke skutečnostem nastalým až po vydání žalobou napadeného rozhodnutí v řízení před soudem přihlédnout (srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 5. 2008 č. j. 2 Azs 48/2007 - 71).

[26] V posuzovaném případě však stěžovatelka v žalobě proti napadenému rozhodnutí neuvedla žádné konkrétní skutečnosti ohledně možného krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení v zajištění. Pouze namítla, že vzhledem k prožitému fyzickému a zejména v žalobě nově vylíčenému sexuálnímu násilí ze strany převaděče v Libyi je zranitelnou osobou, kterou nelze zajistit. Teprve až v kasační stížnosti stěžovatelka odkázala na zprávy zabývající se psychickým a fyzickým stavem uprchlíků, kteří byli vystaveni zejména fyzickému, psychickému či sexuálnímu násilí, jenž by se v případě zajištění stěžovatelky mohl zhoršit, přičemž krajský soud tak měl vzhledem k uvedenému přistoupit k prolomení zásady vymezené v § 75 odst. 1 s. ř. s.

[27] Podle názoru Nejvyššího správního soudu však neměl krajský soud k prolomení pravidla vyjádřeného v § 75 odst. 1 s. ř. s. důvod, neboť k takovému kroku lze přistoupit pouze tehdy, pokud v žalobě nově uplatněná tvrzení skutečně nasvědčují hrozícímu porušení zákazu mučení či krutého, nelidského a ponižujícího zacházení, respektive, jak uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 4. 9. 2019 č. j. 9 Azs 193/2019 - 48, č. 3933/2019 Sb. NSS, pokud jsou „závažné důvody se domnívat, že by nepřihlédnutí k nově zjištěným nebo nově nastalým skutečnostem vedlo k porušení čl. 5 odst. 4 Evropské úmluvy, a

pokračování

tedy k porušení práva na osobní svobodu“. V projednávané věci však krajský soud neměl takové indicie k dispozici. Evropský soud pro lidská práva pak obecně zastává stanovisko, že detence sama o sobě neznámá porušení čl. 3 úmluvy, státy jsou však povinny zajistit, že způsob zajištění nevystavuje dotčenou osobu úzkosti nebo strádání v intenzitě překračující to, co vyplývá ze samé podstaty detence. Stěžovatelka však žádné takové skutečnosti v žalobě neuváděla. Nejvyšší správní soud současně v obdobném případě zajištění cizince, který mohl být zranitelnou osobou, uvedl, že Zařízení pro zajištění cizinců Bělá - Jezová je vybaveno pro pobyt zranitelných osob (viz již zmiňovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 11. 2019, č. j. 6 Azs 170/2019 - 50, č. 3982/2020 Sb. NSS).

[28] Nejvyšší správní soud přisvědčuje krajskému soudu, že znalecký posudek ohledně věrohodnosti tvrzení stěžovatelky o prožitém násilí je za vymezené situace nadbytečný. I kdyby totiž znalec z příslušného oboru dospěl k závěru, že stěžovatelka je věrohodná, jinými slovy, že vylíčené okolnosti jejího vycestování do Evropy jsou pravdivé, a stěžovatelka tak je zranitelnou osobou, ničeho by to nezměnilo na výše uvedených závěrech. Nejvyšší správní soud totiž připomíná, že samotné postavení stěžovatelky coby zranitelné osoby nevylučuje možnost jejího zajištění za účelem správního vyhoštění.

[29] Vzhledem k výše uvedenému tedy za situace, kdy stěžovatelka při správním řízení uvedla pouze některé indicie nasvědčující, že by mohla být zranitelnou osobou, nelze bez dalšího dospět k závěru o nezákonnosti rozhodnutí žalované jen na základě skutečnosti, že žalovaná výslovně neuvedla, že v případě stěžovatelky se jedná či nejedná o zranitelnou osobu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 3. 2017, č. j. 2 Azs 38/2017 - 28, a ze dne 14. 11. 2017, č. j. 5 Azs 223/2017 - 27). Žalované tak v zajištění stěžovatelky nebránily žádné relevantní okolnosti případu, přičemž mezi takové skutečnosti sama o sobě nepatří ani případná zranitelnost stěžovatelky. Na tom nemohou nic změnit ani obecně formulované zprávy věnující se psychickému stavu uprchlíků, na které odkazovala stěžovatelka v kasační stížnosti.

[30] Stěžovatelka dále namítla, že žalovaná v rozporu s požadavkem přiměřenosti a navzdory její zranitelnosti stanovila dobu zajištění na 120 dní, čímž vyloučila periodický soudní přezkum vyžadovaný judikaturou Nejvyššího správního soudu.

[31] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval odkazem stěžovatelky na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 9. 2012, č. j. 7 As 97/2012 - 26, č. 2780/2013 Sb. NSS. V uvedeném případě kasační soud řešil otázku, zdali tehdy platná právní úprava řízení o propuštění cizince ze zajištění podle § 200o až § 200u zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zajišťuje dostatečně účinný prostředek přezkumu trvajícího zajištění cizince vyžadovaný čl. 5 odst. 4 úmluvy. Nejvyšší správní soud konstatoval, že pokud rozhodování soudů podle výše vymezených ustanovení občanského soudního řádu trvá déle pouze v ojedinělých případech, nebylo důvodu pochybovat o účinnosti takového řízení z hledisek čl. 5 odst. 4 úmluvy. Pokud by se však jednalo o převládající praxi, měly správní orgány v zájmu zachování zásady pravidelného přezkumu zajištění cizince spíše stanovovat kratší doby zajištění a ty následně prodlužovat.

[32] Vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že odkaz stěžovatelky na výše zmíněný rozsudek Nejvyššího správního soudu je nepřipadný. Uvedená ustanovení občanského soudního řádu byla totiž k 1. 1. 2014 zrušena novelou zákona č. 293/2013 Sb. Úmluva pak v čl. 5 odst. 4 zakotvila záruku pro každého, kdo byl zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné. Tuto možnost zakotvil zákon o pobytu cizinců v § 129a, přičemž cizinec je současně oprávněn podat podle § 124 odst. 6 téhož zákona žalobu proti rozhodnutí o zajištění či prodloužení zajištění. Podle judikatury Nejvyššího správního soudu jsou navíc krajské soudy povinny za splnění určitých podmínek v zájmu účinného soudního přezkumu takového rozhodnutí prolomit zásadu soudního přezkumu zakotvenou v § 75 odst. 1 s. ř. s. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 9. 2019, č. j. 9 Azs 193/2019 - 48, č. 3933/2019 Sb. NSS). Žalovaná je současně podle § 126 zákona o pobytu cizinců povinna po celou dobu zajištění cizince zkoumat, zdali důvody zajištění i nadále trvají.

[33] Nejvyšší správní soud nepřisvědčil ani námitce stěžovatelky, že doba 120 dní je vzhledem k postavení stěžovatelky a jejím osobním poměrům nepřiměřená. Stěžovatelka totiž v kasační stížnosti neuvedla, z jakých konkrétních důvodů stanovenou dobu zajištění považuje za neadekvátně dlouhou. Žalovaná naopak v napadeném rozhodnutí vysvětlila, jaké úkony bude ve věci potřeba za účelem vyhoštění stěžovatelky provést a jak dlouho budou uvedené úkony trvat (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 3. 2017, č. j. 10 Azs 332/2016 - 32). Nejvyšší správní soud současně poukazuje na skutečnost, že návratová směrnice v čl. 15 odst. 5 s odkazem na odst. 1 stanoví jako maximální dobu zajištění 6 měsíců, přičemž za určitých podmínek umožňuje i její prodloužení. Tomuto ustanovení odpovídá § 125 zákona o pobytu cizinců. Žalovaná v posuzovaném případě zajistila stěžovatelku na 120 dnů, nevyužila tak ani návratovou směrnici a zákonem o pobytu cizinců stanovené maximální doby zajištění. Navíc dne 18. 11. 2019 stěžovatelku ze zajištění propustila, jelikož odpadly důvody jejího zajištění.

[34] Stěžovatelka následně namítla, že žalovaná nesprávně pouze na základě skutečnosti jejího nelegálního příjezdu do České republiky a jejího záměru pokračovat do Německa nevyužila uložení zvláštních opatření podle § 123b zákona o pobytu cizinců.

[35] Ani s touto námitkou stěžovatelky se však Nejvyšší správní soud neztotožnil. Žalovaná v odůvodnění svého rozhodnutí uvedla, že stěžovatelka nelegálně bez platného cestovního dokladu cestovala ve skrytu nákladního vozidla přes několik států Evropské unie, přičemž skutečným cílem její cesty bylo Německo, kde se chtěla usadit a začít pracovat. Stěžovatelka současně podle žalované neměla v České republice zajištěno ubytování, nedisponovala ani platným cestovním dokladem či jiným dokladem totožnosti. Žalovaná proto uzavřela, že jelikož stěžovatelka na území členských států Evropské unie neopustila, existovalo v posuzovaném případě nebezpečí maření výkonu případného rozhodnutí o správním vyhoštění tím, že by se stěžovatelka skrývala a nerespektovala rozhodnutí žalované o správním vyhoštění.

[36] Zajištění cizince musí být vyhrazeno pro případy, kdy skutečně nelze zajistit výkon správního vyhoštění jinými prostředky, například uložení zvláštního opatření podle §

pokračování

123b zákona o pobytu cizinců (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 7. 2011, č. j. 7 As 76/2011 - 50). Volba mírnějších opatření, mezi něž lze např. řadit již zmíněné zvláštní opatření za účelem vycestování cizince, je však vázána na předpoklad, že cizinec bude se státními orgány spolupracovat při realizaci tohoto opatření a že neexistuje důvodná obava, že se bude vyhýbat případnému výkonu správního vyhoštění. Pokud zde existují skutečnosti nasvědčující tomu, že cizinec bude případný výkon správního vyhoštění mařit, nelze podle § 123b odst. 3 zákona o pobytu cizinců přistoupit ke zvláštnímu opatření za účelem vycestování cizince. (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 7. 2013, č. j. 9 As 52/2013 - 34).

[37] Deklarovala-li stěžovatelka v posuzovaném případě svůj záměr pokračovat v cestě přes území jiných členských států Evropské unie do Německa, aniž by byla držitelkou oprávnění k pobytu v rámci Evropské unie, vyvolala důvodné podezření, že by mohla mařit výkon rozhodnutí o správním vyhoštění [srov. § 124 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců, přičemž „územím“ je třeba rozumět území celé Evropské unie]. S ohledem na výše uvedené skutkové okolnosti Nejvyšší správní soud plně přisvědčil žalované i krajskému soudu, že u stěžovatelky existovala důvodná obava, že by s žalovanou nespolečně pracovala a že by nevycestovala v době stanovené v rozhodnutí o správním vyhoštění. Uložení zvláštních opatření by tak nebylo účinné ani dostačující k zajištění výkonu rozhodnutí o správním vyhoštění (obdobně viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 4. 2016, č. j. 8 Azs 171/2015 - 52, č. 3429/2016 Sb. NSS).

[38] Nejvyšší správní soud nepřisvědčil ani námitce stěžovatelky, že její zajištění od počátku pozbývalo zákonného důvodu, jelikož vzhledem k předloženým zprávám o aktuální situaci ve vlasti jí v případě jejího návratu hrozí nebezpečí vážné újmy. Podle závěrů rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu obsažených v usnesení ze dne 23. 11. 2011, č. j. 7 As 79/2010 - 150, č. 1850/2009 Sb. NSS, jež lze plně využít i v nyní posuzovaném případě, totiž platí, že *„smyslem řízení o zajištění cizince není konečné posouzení otázky, zda má být tomuto cizinci uděleno správní vyhoštění nebo zda má být předán na základě mezinárodní smlouvy či má jinak nuceně vycestovat z území ČR, ale pouze vytvoření podmínek pro to, aby tento hlavní účel mohl být realizován a nebyl předem zmařen tím, že se cizinec bude skrývat či se jinak vyhýbat realizaci případného správního vyhoštění, předání či vycestování z území ČR.“* Lze tedy uzavřít, že správní orgán má povinnost se zabývat v řízení o zajištění cizince možnými překážkami správního vyhoštění, předání nebo vycestování tohoto cizince v případech, kdy jsou mu tyto překážky v době rozhodování o zajištění známy nebo kdy před rozhodnutím o zajištění cizince vyšly najevo. V takové situaci je správní orgán povinen možné překážky správního vyhoštění, předání nebo vycestování cizince před rozhodnutím o zajištění cizince předběžně posoudit a učinit si úsudek o tom, zda je správní vyhoštění, předání nebo vycestování cizince alespoň potenciálně možné.

[39] V posuzovaném případě však žalovaná v odůvodnění napadeného rozhodnutí konstatovala, že ačkoli existuje v případě stěžovatelky nižší pravděpodobnost jejího vyhoštění, přesto je dán reálný předpoklad realizace výkonu jejího vyhoštění z území členských států Evropské unie, neboť v případě stěžovatelky nebyly známy žádné překážky trvalejší povahy bránící jejímu vyhoštění. Žalovaná doplnila, že konkrétní tvrzení stěžovatelky ohledně jejích obav z návratu do Eritreje budou předmětem

samostatného posouzení v závazném stanovisku Ministerstva vnitra. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí je tak zřejmé, že se alespoň potenciální možností vyhoštění stěžovatelky žalovaná zabývala a dospěla k závěru, že tato možnost reálně existuje. S uvedenými závěry se pak Nejvyšší správní soud ve shodě s krajským soudem ztotožnil.

[40] Jelikož tedy krajský soud posoudil uvedené relevantní skutečnosti posuzovaného případu správně, při jejich posuzování vycházel z řádně zjištěného skutkového stavu věci a řízení o žalobě současně netrpí žádnou vadou, která by měla vliv na zákonnost napadeného rozsudku, nebyly naplněny důvody kasační stížnosti uvedené v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

IV. Závěr a náklady řízení

[41] S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl. Současně podle § 60 odst. 1 věty první a § 120 s. ř. s. nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť stěžovatelka v něm neměla úspěch a žalované v něm nevznikly žádné náklady přesahující rámec její běžné úřední činnosti.

[42] Usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2020, č. j. 4 Azs 461/2019 - 29, byl stěžovatelce ustanoven opatrovník JUDr. Maroš Matiaško, LL.M., advokát. Opatrovníkovi, který byl stěžovatelce ustanoven soudem, náleží mimosmluvní odměna a hotové výdaje, které v tomto případě platí stát (§ 140 odst. 2 občanského soudního řádu ve spojení s § 64 a § 120 s. ř. s.). Odměna za opatrovnictví advokátem za řízení o kasační stížnosti byla v souladu s jeho požadavky určena podle § 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 7 a § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“), a to za jeden úkon právní služby poskytnutý stěžovatelce v řízení o kasační stížnosti (sepsání doplnění kasační stížnosti) ve výši 3.100 Kč. Náhrada hotových výdajů (režijní paušál) činí podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu za jeden úkon právní služby 300 Kč. Opatrovník doložil, že je plátcem daně z přidané hodnoty, proto byla výše odměny navýšena o 714 Kč, což odpovídá 21 % z částky 3.400 Kč (§ 140 odst. 2 občanského soudního řádu ve spojení s § 64 a § 120 s. ř. s.). Odměna a náhrada hotových výdajů za opatrovnictví stěžovatelky v řízení o kasační stížnosti v celkové výši 4.114 Kč bude ustanovenému opatrovníkovi vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. srpna 2020

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu

